

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ
بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْهُمَا لَنْ
يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(ورد بصيغ متقاربة في صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن السدازمي، ج ٢،
ص ٤٣٢، مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١،
ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک الحاكم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:
“Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet
bıraktıyorum: -Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri-
ıtratım, Ehl-i Beyt’im. Bu ikisine sınıksız
sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız. Bu
ikisi Kevser Havuzu'nun başında bana
varmıca kadar birbirinden ayrılmazlar.

(Bu hadis buna yakın tabirlerle şu kaynaklarda
geçmektedir: Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26,
59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4,
s.109, 148, 533 vs...)

TEVESSÜL

TEVESSÜL

Çeviren:
Komisyon

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام كتاب: في رحاب اهل
البيت (ع) - 13
التوسل
نويسنده: گروه پژوهش و
عبدالرحيم الموسوي
مترجم: هيئت مترجمين
زبان ترجمه: تركي استانبولي

Teveessül

Yazan: Telif Heyeti – Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Çeviren: Komisyon

Gözden Geçiren: Murteza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayınlayan: Dünya Ehl-i Beyt
aleyhimi's-selâm Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

E-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZÜ	9
GİRİŞ	13
SÖZLÜKTE VE TERMİNOLOJİDE TEVESSÜL.....	17
TEVESSÜLÜN HÜKMÜNE DAİR GÖRÜŞLER	19
a- <i>Teveessül Haramdır Diyenler</i>	19
b- <i>Teveessülü Caiz Görenler</i>	21
c- <i>Teveessül Şekilleri Arasında Ayırım</i>	
<i>Yapanlar</i>	23
KUR'ÂN'DA TEVESSÜLÜN CAİZ OLUŞU.....	26
KUR'ÂN'DA TASVİR EDİLDİĞİ ŞEKLİYLE	
TEVESSÜL.....	29
a) <i>Allah'ın İsimlerine Teveessül Etmek</i>	29
b) <i>Salih Amellere Teveessül Etmek</i>	30
c) <i>Hz. Peygamber'in (s.a.a) Duasına</i>	
<i>Teveessül Etmek</i>	31
d) <i>Müslüman Kardeşin Duasına Teveessül</i>	
<i>Etmek</i>	34
e) <i>Peygamberlere ve Salihlere Teveessül</i>	
<i>Etmek</i>	34
f) <i>Salihlerin Hakkına, Hürmetine ve</i>	
<i>Makamlarına Teveessül Etmek</i>	36

HZ. PEYGAMBER’İN (S.A.A) HADİSLERİNDE	
TEVESSÜL.....	38
MÜSLÜMANLARIN HAYATINDA TEVESSÜL.....	43
EHLİBEYT’E GÖRE TEVESSÜL.....	47
TEVESSÜLÜN CAİZ OLMADIĞINI SAVUNANLARIN	
ORTAYA ATTIĞI ELEŞTİRİLER	50
ÖLÜMLERİNDEN SONRA PEYGAMBERLERE VE	
SALİHLERE TEVESSÜL ETMEK.....	59
<i>İbn Teymiyye’nin Bu Duaya İlişkin Yorumu</i>	
.....	60
BAHSİMİZİN ÖZETİ	69

Yayıncının Önsözü

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarını içine alan kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu saydam kaynaktan su alıp ümmetin istifadesine sunan yetenekli kişiler yetiştirmiş ve İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, Bunlar İslam medeniyetinin içinden ve dışından gelen çeşitli soru ve fikirlere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerin kökünü kazımıştır.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisini ve olanların yüce

mektebini izleyerek risalet harimini savunmayı, çeşitli ekol mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeyi ve şüphelerine en güzel üslupla cevap vermeyi üstlenmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar. Çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünürlere hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslümanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere reddiye, soru-cevap ve tartışma konusunda elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikat susamışları için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince

yararlanılması için düşünürleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

* * *

Elinizdeki kitabı hazırlayan **DÜNYA EHL-İ BEYT KURULTAYI** telif heyetine ve eseri Türkçe'ye kazandıran tercüme komisyonuna teşekkür ediyor ve çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Yine, bu eserin hazırlanmasında zahmetleri geçen tercüme bürosundaki aziz kardeşlerimiz ve sadık arkadaşlarımıza tüm samimiyetimizle teşekkür ediyor, kültürel cihad meydanında bu küçük adımın mevlamızın rızasını kazanmasını temenni ediyoruz.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı – Kum

Giriş

Kur'ân-ı Kerim'de, müminlere hitaben yer alan, **“Ey İman edenler! Allah'tan korkun. O'na yakınlaşmak için bir vesile (araç) edinin ve yolunda cihat edin ki kurtuluşa eresiniz.”**¹ ayeti, tevessül gerçeğinin çerçevesini çizmiştir. Çünkü bu ayet, bir insanın, Allah'a ulaşmada sarılacağı sebeplerin olması ilkesini açıkladıktan sonra takva ve cihadı, meşru vesileler örnek olarak zikreder.

Acaba şariat çerçevesinde Allah'a ulaşmanın sebepleri olarak teşvik edilen başka vesileler de var mıdır? Yoksa, bundan sonrası tamamen insana mı bırakılmıştır? Ve acaba insan, Allah'a yakın olmak için başka vesileler de bulma imkânına ve gücüne sahip midir?

Şurası açıktır ki, kulun Allah'a yaklaşmasını mümkün kılan vesileler ve Allah'a yaklaşımda izlenecek yollar meselesini sadece akli veya nakli deliller çerçevesinde ele almak ve bu yolla meşruluğu

¹- Mâide, 35.

ispatlanan yolları belirlemek gerekir. Şeriat, bu meseleyi açıklayıcı hükümler koymuş, Kitap ve Sünnet kapsamında tevessülün sınırlarını belirginleştiren naslara yer vermiştir. Dolayısıyla şeriatın özel veya genel ifadeli naslarına veya akli bir delile dayanmayan her türlü vesile, her türlü tevessül aracı bir tür bidat (meşru bir temele dayanmayan/sonradan çıkma) ve sapıklıktır.

İmam Emir'ül-Müminin Ali b. Ebu Talib (a.s), kulun, Allah'a yaklaşımda başvurduğu vesileleri şu sözleriyle açıklıyor:

“Allah’a yakın olmak için tevessül edenlerin edindikleri vesilelerin en iyisi hiç kuşkusuz Ona ve Peygamber'ine iman etmek İslam'ın zirvesi cihat, fıtratın özü olan tevhit kelimesi, İslâm milletinin ayırıcı özelliği namaz, bir farz ve yükümlülük olan zekât, cezalara, azaba karşı koruyucu bir kalkan görevini ifa eden ramazan ayı orucu, yoksulluğu ve günahları silip süpüren hac ve umre ziyareti, malın bereketlenmesine yol açan, ömrün uzamasına, ecelin gecikmesine sebep olan sıla-ı rahim (akrabalık ilişkilerini gözetmek), işlenen hataların üzerini örten gizli sadaka vermek, kötü bir şekilde ölmeyi engelleyen açıktan sadaka vermek ve alçaklığı

yerle bir eden maruf (fıtrata uygun-iyi) işler yapmaktır.”²

Kur’ân-ı Kerim, bu bağlamda övgüye değer ve Müslümanlar açısından arzulanan bir hareket tarzına işaret eder. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **“Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah’tan bağışlanmayı dileseler, Resul de onlar için istiğfar etseydi, Allah’ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”³**

Bu yönetime başvurmak, her türlü övgünün üstünde, paha biçilmez lütfu gereği, **“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilâkis onlar diridirler, Rableri yanında rızklar almaktadırlar.”⁴** buyuran ayet gereği Resulullah’ın (s.a.a) Müslümanlar arasında yaşadığı dönemle sınırlandırmak mümkün değildir. Şu hâlde, Peygamber (s.a.a) vasıtasıyla Allah’a istiğfar etmek, Peygamber’in (s.a.a) vefatından sonra da geçerli olan, uygulanan bir ibadettir. Nitekim Müslümanlar, öteden beri bunun caiz olduğunu düşünmüşler ve Peygamberimizin (s.a.a) vefatından sonra da uygulaya

² - Nehcu’l-Belâğa, Subhî Salih, Hutbe: 110/163.

³ - Nisâ, 64.

⁴ - Âl-i İmrân, 169.

gelmişlerdir. Bazı müfessirler de bu görüşü savunmuşlardır.⁵

Şu hâlde, Allah katındaki yakınlığından ve gözde bir makamda olmasından dolayı, Allah'tan bağışlanma dilemesi için, insanların, Hz. Peygamber'e (s.a.a) teveşsöl ederek Allah'la irtibat kurmalarının, günahlarının bağışlanmasını O'nun (s.a.a) vesilesiyle dilemelerinin ya da dinî ve dünyevî ihtiyaçlarının karşılanmasını talep etmelerinin önünde hiçbir dini ve şer'i engel yoktur. Bu, şeriatın teşvik ettiği ve Kur'ân'ın belirginleştirdiği bir yoldur.

Konuyu, daha açık ve anlaşılır kılmak için, aşağıdaki noktalar bazında ele alacağız:

- 1) Sözlükte ve termonojide teveşsöl
- 2) Teveşsölün hükmüne ilişkin görüşler
- 3) Kur'ân'da teveşsölün caiz oluşuna dair ifadeler
- 4) Hz. Peygamber'in (s.a.a) hadislerinde teveşsöl
- 5) Müslümanların pratik hayatlarında teveşsöl
- 6) Ehlibeyt İmamları'na (a.s) göre teveşsöl
- 7) Düşünürlerin teveşsölün caiz ve meşru oluşuna dair tartışmaları

⁵- İbn Kesir, c.1, s.532.

Sözlükte ve Terminolojide Tevessül

"Lisanu'l-Arab" adlı Sözlükte şöyle geçer:
el-Vesileh inde'l-Melik: Kral nezdinde aracı.
El-Vesile: Derece. El-Vesile: Yakınlık.

Vessele fulanun ila'llahi vesileh: Allah'a
yakın olmak için bir amel işledi.

el-Vasil: Allah'ı arzulayan, Allah'a
ulaşmaya çalışan.

Şair Lubed şöyle der:

Görüyorum ki insanlar işlerinin miktarını
bilmiyorlar

Doğrusu her görüş sahibi Allah'a yakınlık
için çalışır.

Tevessele ileyhi bi vesileh: Bir iş yaparak
ona yaklaştı.

Tevessele ileyhi bi keza: İlgisini çekecek
bir bağına hürmetine ona yaklaşmaya çalıştı.

el-Vesileh: Ulaşma. Hediye, Yakınlık.
Çoğulu el-vesail şeklinde gelir. Yüce Allah

şöyle buyuruyor: **"Bunlar Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar."**⁶

Diğer sözlüklerde de "vesileh" kelimesi buna yakın bir çerçevede ve benzer anlamda işlenir. Çünkü vesile, açık bir kavramdır ve bir şeyin amaç ve talep edilen konumunda olan başka bir şeye ulaşmanın sebebi olarak görülmesinden öte bir anlam taşımaz. Amaçların değişmesi sebebiyle, bu amaçların vesileleri de değişir.

Sözgelimi Allah'ın rızasını isteyen bir kimse, O'nun rızasını kazanmasına aracı olacak salih amelleri ve Allah katında saygım olan kimse, zaman ve yerleri vesile edinir. Allah'ın evini ziyaret etmek isteyen de, kendisini oraya ulaştıracak vesileler arar.⁷

Müfessir İbn Kesir "Tevessül"ü şöyle açıklar: İhtiyacını Allah aracılığıyla karşılasın diye, kişinin kendisiyle Onun arasına bir aracı koymasına denir tevessül.⁸

⁶ - İsra, 57; Lisanu'l-Arab, İbn Manzur, cüz: 11, v.s.l. mad.

⁷ - et-Tevessül fi'l-Ş-Şeriatil-İslam, Cafer Subhani, s. 17.

⁸ - Tefsir, İbn-i Kesir, c.1, s.532..

Teveessülün Hükmüne Dair Görüşler

Teveessüle ve meşruiyetine ilişkin kanıtları sunmadan ve bu kanıtların doğruluğunu tartışmadan önce, teveessülün caiz olduğuna ve caiz olmadığına ilişkin görüşleri ana hatlarıyla aktarmamızda yarar vardır.

a- Teveessül Haramdır Diyenler

Bu görüşü el-Elbanî savunmuş ve “et-Teveessül, Envauhu ve Ahkâmuhu” adlı eserinde teveessül etmeyi sapıklık olarak nitelendirmiştir. ve “Şerhu’t-Tahaviye”nin⁹ mukaddimesinde, “Teveessül meselesi, akidenin kapsamına giren bir mesele değildir.” demiştir.

Teveessülün haram ve yasak olduğunu savunanlardan biri de Muhammed b. Abdulvahhab’dır. Bir yerde şöyle diyor: “Müşriklerden biri (Vahhabî olmayan diğer

⁹- el-Beşare ve’l-İthaf, Sakkaf, s.52; Şerhu’t-Tahaviye, s.60’tan naklen.

Müslümanları kastediyor), **‘Bilesiniz ki, Allah’ın velilerine korku yoktur; onlar üzülmeyeceklerdir de.’**¹⁰ ayetini okusa veya ‘Şefa’at haktır.’ dese yahut ‘Peygamberlerin Allah katında makamları vardır.’ dese ya da Hz. Peygamber’den (s.a.a) kendi batıl inancını (şefa’at vs.) destekleyen bir söz zikretse ve sen de bunu anlayamazsan (yani, ona cevap veremezsen), ona şöyle diyerek cevap verebilirsin: Allah kitabında, **‘Kalplerinde eğrilik bulunanlar, muhkem ayetleri bırakıp müteşabih ayetlerin peşine düşerler.’** buyurmaktadır.”¹¹

Teveşülün haram olduğunu savunanlardan biri de Abdulaziz b. Abdullah b. Baz’dır. Diyor ki: “Kim Peygamber’den bir şey dilerse, ondan kendisi için şefa’at etmesini isterse, Müslümanlığını geçersiz kılmış olur.”¹²

¹⁰- Yûnus, 62.

¹¹- Keşfu’s -Şübe’at, Muhammed Abdulvahhab, s.60.

¹²- Muhalefetu’l-Vahhabiyye li’l-Kur’ân ve’s-Sünne, Ömer Abdusselam, s.20, Abdulaziz b. Abdullah b. Baz’ın “el-Akidatu’s-Sahihah ve Navakizu’l-İslâm” adlı kitabından naklen.

b- Teveffülü Caiz Görenler

Zeydiye Mezhebi'nin önde gelen âlimlerinden eş-Şevkanî bu görüştedir. “Tuhfetu’z-Zakirîn” adlı eserinde teveffülün caiz olduğunu şu sözleriyle belirtiyor: “Yüce Allah’a ulaşmak için peygamberlerine ve salih kullara teveffül edilebilir.”¹³

Semhudi eş-Şafî de teveffülün caiz olduğunu söyler. Diyor ki: “Peygamber’e (s.a.a) teveffül bazen ondan bir şey istemek şeklinde olur. Bu teveffül Rabbinden isteyerek ve şefaatte bulunarak işin oluşmasını sebep olacağı anlamındadır. Dolayısıyla bundan da, kişinin Hz. Peygamber’den (s.a.a) kendisi için dua talep etmesi anlamı çıkar, ibareler farklı da olsa. Bir kişinin, ‘Ya Resulallah! Cennette sana birlikte olmayı istiyorum.’ demesi de buna bir örnektir. Çünkü böyle diyen kişi, Hz.

¹³- Tuhfetu’z-Zakirîn, Şevkanî, s.37.

Peygamber'in (s.a.a) bir sebep ve bir şefaathçi olduğunu kastediyor.”¹⁴

İbn-i Teymiye “Mensik'ul-Mervezi” kitabında Ahmed b. Hanbel'den, Peygamber'e (s.a.a) teveşsül etmenin ve onun yanında dua etmenin caiz olduğunu nakleder. Bu görüşü, İbn-i Ebi'd-Dünya, Beyhakî ve Taberanî'den değişik kanallardan rivayet eder ve bunların sahih olduklarına şahitlik eder.¹⁵

İmam Şafiî de teveşsülün caiz olduğunu kabul edenlerden biridir. Bir yerde şöyle diyor: “Ben Ebu Hanife'yle bereketlenirim (onu ziyaret etmeyi kendim için bereket vesilesi, teberrük kabul ederim). Her gün onun kabrini ziyaret ederim. Bir ihtiyaç baş gösterdiğinde, iki rekât namaz kılar ve onun kabrine gelirim. Onun yanında Allah'tan ihtiyacımı gidermesini dilerim. Çok geçmeden o ihtiyacımın giderildiğini görürüm.”¹⁶

Yine teveşsülün caiz olduğuna inananlardan biri de Hanbelî Mezhebi'nin önde gelen âlimlerinden Ebu Ali el-Hallal'dır. Bir yerde şöyle diyor: “Karşıma çok önemli ve

¹⁴- Vefau'l-Vefa bi-Ahbar-i Dari'l-Mustafa, es-Semhudî, c.2, s.1374.

¹⁵- et-Teveşsül ve'l-Vesile, İbn-i Teymiye, s.144-145, Daru'l-Afak, hadis:1399.

¹⁶- Tarih-u Bağdad, c.1, s.123, Mekabir-u Bağdad bölümü.

ağır bir iş çıktığında, hemen Musa b. Cafer'in (a.s) kabrine gider, ona teveşül ederim. Çok geçmeden yüce Allah istediğim sonucu benim için kolaylaştırır.”¹⁷

İmamiye Şiası'nın görüşü ise şöyledir: “Hayattayken Hz. Peygamber'e (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'na (a.s), ihtiyaçların giderilmesi ve sıkıntıların ortadan kaldırılması için teveşül etmek caiz olduğu gibi, ölümlerinden sonra da caizdir. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'nın ölümlerinden sonra onlara teveşül etmek, yok olmuş (madum) birine teveşül etmek anlamına gelmediği gibi, şirk de sayılmaz.” (el-Berahinu'l-Celile Fî Def'i Teşvikati'l-Vehhabiyye, Seyyid Muhammed Hasan el-Kazvinî el-Hairî, s.30)

c- Teveşül Şekilleri Arasında Ayırım Yapanlar

Bu ayırmacı görüş İbn-i Teymiye'ye aittir. Ancak biz, İbn-i Teymiye'nin teveşül meselesinde net bir görüşe sahip olmadığını, kafasının karışık olduğunu görüyoruz. Zaman olur teveşülü tamamen inkâr eder, zaman olur caiz görür, zaman olur kısımlara ayırır. İbn-i

¹⁷- Tarih-u Bağdad, c.1, s.120, Mekabir-u Bağdad bölümü.

Teymiye teveessülü kısımlara ayırırken, üç kısım olarak değerlendirir ve bunlardan ikisinin caiz olduğunu, birininse caiz olmadığını söyler. Diyor ki:

Teveessül kelimesiyle şu üç anlam kastedilir:

Birincisi: Peygamber'e (s.a.a) itaat etmeyi ve ona inanmayı vesile edinmek. Bu anlamda Peygamber'e teveessül etmek, iman ve İslâm'ın aslıdır. Bunu inkâr eden bir kimsenin kâfir olduğunu, genel ve özel tüm Müslüman gruplar kabul eder.

İkincisi: Peygamber'in (s.a.a) duasını ve şefaatinin vesile edinmek. (Yani, burada doğrudan doğruya dua eden ve şefaatte bulunan Hz. Peygamber'dir.) Bu ise, Hz. Peygamber (s.a.a) hayattayken geçerli olan bir uygulamaydı. Kıyamet günü de insanlar Peygamber'in (s.a.a) şefaatine teveessül edeceklerdir. Bunu inkâr eden kişi kâfirdir, murtettir. Tövbe etmesi istenir. Tövbe ederse kurtulur, aksi takdirde murtet olduğuna hükmedilerek öldürülmesi gerekir.

Üçüncüsü: Vefatından sonra Hz. Peygamber'in (s.a.a) şefaatine teveessül etmek ve onun zatını aracı ederek Allah'a yemin

ederek bir şey istemek. İşte bu, sonradan uydurulmuş bir bidattir.¹⁸

¹⁸- et-Teveessül ve'l-Vesile, s.13, 20, 50.

Kur'ân'da Teveessülün Caiz Oluşu

Peygamberler ve salih insanlar teveessül gerçeğini, üzerinde en küçük bir kapalılık olmayacak şekilde meşru bir ibadet olarak açıklamışlardır. Kur'ân bizlere, insanların Allah'a yakın olmak için kendilerine gönderilen peygamberleri ve velileri vesile edindikleri birçok olayı örnek olarak verir. Ki insanların bu taleplerinin, peygamberlerinin dua etmelerinden ve dualarının kabul edilmesinden sonra gerçekleştiğini de gözler önüne serer. Kur'ân'da zikredilen bu olaylar şunlardır:

a) **“Allah'ın izni ile körü ve alacalıyı iyileştirir, ölüleri diriltirim.”¹⁹**

Bu ayette, insanların Hz. İsa'ya (a.s) teveessül ettiklerini görüyoruz. Fakat bu teveessül edişleri, Hz. İsa'nın (a.s) Allah'ın kudretinden ayrı bağımsız bir kudretinin olduğuna ilişkin bir inançtan

¹⁹- Âl-i İmrân, 49.

kaynaklanmıyordu. Bilâkis, İsa'ya (a.s), Allah katında gözde bir makama sahip olduğu için, Allah'ın izniyle hastalara şifa verme kudretinin verildiğine inandıkları için ona teveşül ediyorlardı. Bu ise, şirk olarak değerlendirilemez. Şirk, ancak İsa'nın (a.s) Allah'ın kudretinden bağımsız ayrı bir kudrete sahip olduğuna inanılması durumunda gündeme gelir. Bunu da hiçbir Müslüman söylemez.

b) **“Dediler ki: Ey babamız! Bizim günahlarımızın affını dile!”²⁰**

Yakup Peygamber'in (a.s) oğulları, Hz. Yakup'tan, onu Allah'ın kudretinin dışında olan bir güçle mağfiret istiyor değildiler. Sadece Hz. Yakup'u (a.s), mağfiret talepleri için bir vasıta olarak görüyorlardı. Bunun nedeni de, Hz. Yakup'un (a.s) Allah katında yüksek bir makama sahip olmasıydı. Zaten bunu Hz. Yakup'un, oğullarına verdiği cevaptan da anlamak mümkündür: **“Sizin için Rabbinden af dileyeceğim. Çünkü O çok bağışlayan, pek esirgeyendir.”²¹**

c) **“Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resul de onlar için**

²⁰ - Yûsuf, 97.

²¹ - Yûsuf, 98.

istiğfar etseydi, Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”²²

Bu ayet, Peygamber'in (s.a.a) Müslümanlar için bağışlanma dilemesinin kabul edilmesine işaret ediyor. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a.a) Allah katında büyük bir makamı vardır.

Aynı zamanda, Müslüman ümmetin mensuplarının, kendileri için bağışlanma dilesin diye Peygamber'in (s.a.a) yanına gelmelerinin önemini de vurguluyor.²³

²²- Nisâ, 64.

²³- Bk. Muhalefetu'l-Vahhabiyye, Ömer Abdusselam, s.22.

Kur'ân'da Tasvir Edildiği Şekliyle Teveşül²⁴

Yüce Allah, Kur'ân'da mümin kullarını teveşül etmeye teşvik ediyor ve teveşülün değişik şekillerine cevaz veriyor. Aşağıda Kur'ân'da meşru kabul edilen teveşül şekillerinden bir kaçını ana hatlarıyla sunacağız:

a) Allah'ın İsimlerine Teveşül Etmek

“En güzel isimler Allah'ındır. O hâlde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır.”²⁵

Ayet, arada hiçbir fark gözetmeksizin Allah'ın bütün isimlerini güzel olarak vasfediyor. Sonra bu isimler aracılığıyla Allah'a dua edilmesini emrediyor.

²⁴ - Bk. et-Teveşül, Sübhani, s.21-67.

²⁵ - A'râf, 180.

Kul; Allah'ın bütün hayırları, güzellikleri, rahmeti, mağfireti ve izzeti içeren isimlerini zikrettikten sonra, günahlarının bağışlanması ve ihtiyaçlarının giderilmesi maksadıyla Allah'a yöneldiği zaman, yüce Allah, isimleri vesile edilerek sunulan bu duayı kabul eder.

b) Salih Amellere Tevessül Etmek

Salih amel, kulun Allah'a yakın olmak için kullandığı meşru vesilelerden sayılır. Tevessül, Allah'ın rızasını kazanmak maksadıyla herhangi bir şeyi Allah'ın huzuruna takdim etmek anlamına geldiğine göre, kulun, ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla sarıldığı vesilelerden birinin salih amel olduğunda en küçük bir kuşku yoktur. Yüce Allah bir yerde şöyle buyuruyor: **“Bir zamanlar İbrahim, İsmail ile beraber Beytullah'ın temellerini yükseltiyor, şöyle diyorlardı: Ey Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin. Ey Rabbimiz! Bizi sana boyun eğenlerden kıl, neslimizden de sana itaat eden bir ümmet çıkar, bize ibadet usullerimizi göster, tövbemizi kabul et; zira,**

tövbeleri çokça kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin.”²⁶

Bu ayetlerde, salih amel ile -ki burada Beytullah’ın yapılması olarak belirginleşiyor- İbrahim Peygamber’in (a.s) kabul edilmesini arzu ettiği dua arasındaki ilişkiye dikkat çekiliyor. Bu da salih amelin kabul edilmesi ve bunun, zürriyetinden Müslüman bir ümmetin meydana gelmesine vesile olmasıdır.

Aşağıdaki ayette de, salih amelle kabul edilmesi istenen dua arasındaki bağlantıya dikkat çekiliyor: **“Ey Rabbimiz! İman ettik; o hâlde bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru, diyenler...”²⁷**

Dikkat edilirse, günahların bağışlanmasına ilişkin istek, “fa” harfiyle **“Ey Rabbimiz! İman ettik.”** ifadesine atfedilmiştir. Burada “fa” harfi, iman ile mağfiret isteği arasındaki bağlantıyı vurgulamaya dönüktür.

c) Hz. Peygamber’in (s.a.a) Duasına Tevessül Etmek

Kur’ân-ı Kerim, Hz. Peygamber’in (s.a.a) Allah katındaki konumuna, büyüklüğüne ve yüksek değerine işaret etmiş, onunla diğer insanlar arasındaki farkı vurgulamış, bu

²⁶ - Bakara, 127-128.

²⁷ - Âl-i İmrân, 16.

bağlamda şöyle buyurmuştur: **“Peygamber’i, kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın.”**²⁸

Öte yandan Kur’ân-ı Kerim, Hz. Peygamber’in (s.a.a) yeryüzündeki ilâhî güvencelerden biri olduğuna da işaret eder ve şöyle der: **“Halbuki sen onların içinde iken Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar mağfiret dilerlerken de Allah onlara azap edici değildir.”**²⁹

Sonra Kur’ân’ın birçok yerinde Allah’ın ismi ile Peygamber’in (s.a.a) isminin birlikte zikredildiğini ve ikisine aynı fiilin nispet edildiğini görüyoruz: **“Amelinizi Allah da görecektir, Resulü de. Sonra görüleni ve görülmeyeni bilene döndürüleceksiniz.”**³⁰ **“Sırf Allah ve Resulü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar.”**³¹ Hz. Peygamber’in (s.a.a) isminin Allah’ın ismiyle birlikte ve aynı fiille ilintili olarak zikredildiğine ilişkin daha birçok ayeti örnek göstermek mümkündür. Hz. Peygamber’in (s.a.a) Allah katındaki menzili bu olduğuna göre, onun duası geri çevrilmez ve isteği kabul edilir. Peygamber’in (s.a.a)

²⁸ - Nûr, 63.

²⁹ - Enfâl, 33.

³⁰ - Tevbe, 94.

³¹ - Tevbe, 74.

duasına sarılan kimse, sağlam bir temele sarılmış olur. Bu yüzden yüce Allah'ın, günahkâr Müslümanlara, Peygamber'in (s.a.a) duasına sarılmalarını ve onun huzurunda Allah'tan mağfiret dilemelerini, ayrıca kendileri için Allah'tan mağfiret dilemesini ondan istemelerini emrettiğini görüyoruz. Ki Peygamber'in (s.a.a) kendileri için Allah'tan mağfiret dilemesi, Allah'ın rahmetinin inişine ve tövbelerinin kabulüne sebep olsun. **“Biz her peygamberi -Allah'ın izniyle- ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resul de onlar için istiğfar etseydi, Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”**³²

Aşağıdaki ayette de aynı anlam vurgulanmaktadır: **“Onlara, ‘Gelin, Allah'ın Peygamberi sizin için mağfiret dilesin.’ denildiği zaman başlarını çevirirler ve sen onların, büyüklük taslayarak uzaklaştıklarını görürsün.”**³³

³²- Nisâ, 64.

³³- Münâfikûn, 5.

d) Müslüman Kardeşin Duasına Teveessül Etmek

“Bunların arkasından gelenler şöyle derler: Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin!”³⁴

Bu ayet, sonradan gelen müminlerin kendilerinden önceki kardeşleri için mağfiret dilediklerini ifade ediyor. Bu da gösteriyor ki, bir Müslüman'ın bir başka Müslüman kardeşi için dua etmesi teşvik edilen ve iyi karşılanan (müstehap) bir davranıştır.

e) Peygamberlere ve Salihlere Teveessül Etmek

Bu tür bir teveessül yukarıda işaret edilen, Peygamber'in duasına teveessül etmekten farklıdır. Burada peygamberlerin ve salihlerin kendilerinin, onların şahıslarının, Allah katında sahip oldukları yüksek makam ve menzile dikkat çekilerek duaların kabulü için vesile kılınması kastedilmektedir.

Resul'ün Allah'a dua etmesini Allah katında vesile edindiğimiz gibi, Resul'ün kendisini ve saygınlığını da yüce Rabbimizin

³⁴- Haşr, 10.

katında bir vesile kılabiliriz. Bilindiğı gibi, vesile edindiğimiz dua da bu mübarek zattan sadır olmaktadır. Ki Allah onun şahsını saygıdeğer kılmış, yüceltmış ve ona ulu bir makam bahşetmiştir. **“Senin şanını ve ününü yüceltmedik mi?”**³⁵

Ayrıca yüce Allah Müslümanlara Hz. Peygamber’e (s.a.a) saygı göstermelerini, onu tazim etmelerini de emretmiştir: **“O Peygamber’e inanıp ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nura uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır.”**³⁶

Örnek ve yüce şahsiyeti ile Allah katındaki yüksek makamı olduğuna göre, bir kimsenin, Peygamber’in (s.a.a) duasına teveşsül ettiğı gibi, şahsına da teveşsül etmesi çok daha isabetli ve yerinde bir davranış olur. Peygamber’in (s.a.a) duasına teveşsül etmeyi caiz görüp şahsına teveşsül etmeyi caiz görmeyen bir kimse, birbirini gerektiren, birbirinden ayrılmayan iki şeyi birbirinden ayırmış, farklı değerlendirmiş olur.

Öte yandan bu tür bir teveşsül, Peygamberimizin (s.a.a) sünnetine de dayanmaktadır. Büyük hadis otoriteleri bu

³⁵ - İnşirâh, 4.

³⁶ - A’râf, 157.

hususla ilgili olarak aktarılan rivayetlerin sahih olduklarını kabul etmişlerdir.³⁷

f) Salihlerin Hakkına, Hürmetine ve Makamlarına Tevessül Etmek

Hz. Peygamber'in (s.a.a) hayatını dikkatle inceleyen bir kimse, bu tür tevessül örnekleriyle dolu olduğunu görecektir. Evet Resulullah (s.a.a) zamanında Müslümanlar, salihlerin Allah katındaki yüksek makamlarına ve haklarına tevessül ederek Allah'a dua ederlerdi.

Müslim, Muaz b. Cebel'den (r.a) şöyle rivayet eder: Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: "Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir bilir misin?" Dedim ki: "Allah ve Resülü daha iyi bilir." Buyurdu ki: "Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, sırf O'na ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır." Aradan bir saat kadar zaman geçti. Bu sefer, Ey Muaz!" dedi. "Buyur, ya Resulallah!" dedim. Buyurdu ki: "Kullar, Allah'ın bu hakkını yerine getirdikleri zaman, Allah katında hangi hakka sahip olurlar, bilir misin?" "Allah ve Resülü daha iyi bilir." dedim. Buyurdu ki: "O görevlerini

³⁷- Bk. Tirmizî, Kitabu'd-Daavat, bab: 119, No: 3578, c.5, s.531; İbn Mâce, c.1, s.441, No: 1385; Müsned-i Ahmed, c.4, s.138 Hadis: 16789.

yerine getirdikleri zaman, Allah'ın onlara azap etmemesi onların Allah'ın üzerindeki haklarıdır.³⁸

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan anlıyoruz ki Kur'ân-ı Kerim, peygamberlerin ve salih kulların teveş     ile ilgili davranışlarına ilişkin birtakım örnekler sunmuştur. Ardından bize, meşru teveş    den örnekler göstermiştir. Bu da sırf dua ile sınırlı değildir. Yani Peygamber'in (s.a.a) zatı ile duası arasında bir ayırım yapamayız. Bilâkis teveş     Peygamber'in (s.a.a) şahsını da kapsar.

³⁸ - Sahih-i Müslim, Nevev  Şerhi, c.1, s.230-232.

Hz. Peygamber'in (s.a.a) Hadislerinde Tevessül

Hz. Peygamber'e (s.a.a) veya salih evliyaya tevessül etmenin caiz olduğuna ilişkin birçok hadis rivayet edilmiştir:

1) Osman b. Huneyf'ten şöyle rivayet edilir: Kör bir adam Peygamberimizin (s.a.a) yanına geldi ve dedi ki: "Bana şifa vermesi için Allah'a dua et." Peygamberimiz (s.a.a) ona dedi ki: *"Eğer istersen, senin için yapacağım duayı sonraya bırakayım; çünkü bu senin için daha iyidir. Ama istersen şimdi dua edeyim."* Adam, "Allah'a dua et." dedi. Peygamberimiz (s.a.a) adama bütün gereklerini yerine getirerek abdest almasını ve iki rekât namaz kıldıktan sonra şu duayı yapmasını söyledi: *"Allah'ım! Rahmet peygamberi Muhammed vasıtasıyla senden istiyorum ve sana yöneliyorum. Ey Muhammed! Şu ihtiyacımı gidersin diye senin*

vasıtanla Rabbime yöneldim. Allah'ım! Onu benim için şefaatçi kıl."³⁹

Bu hadisin sahihliği hususunda hiçbir problem yoktur. Hatta İbn Teymiyye de bu hadisin sahih olduğunu kabul eder ve şu değerlendirmede bulunur: "Hadisin rivayet zincirinde adı geçen Ebu Cafer'den maksat, Ebu Cafer el-Hatmî'dir ve bu adam, güvenilir (sıka) biridir."

Er-Rufaî ise bu hadis hakkında şu değerlendirmede bulunur: "Hiç kuşkusuz bu, sahih ve meşhur bir hadistir. Ayrıca Peygamber'in (s.a.a) duasıyla kör adamın yeniden görmeye başladığında da en küçük bir kuşku yoktur."⁴⁰

Bu hadisi, Nesaî, Beyhakî, Taberanî, Tirmizî ve Hâkim el-Müstedrek adlı eserinde rivayet etmişlerdir.⁴¹

Yukarıda yer verdiğimiz bu hadis, tevessülün meşruiyetini ortaya koymaktadır. Çünkü bu hadiste, Hz. Peygamber'in (s.a.a)

³⁹ - İbn-i Mace, c.1, s.144, No: 1385; Müsned, Ahmed, c.4, s.138, No: 16789; Hâkim Nişaburî, c.1, s.313; Camiu's-Sağır, Suyutî, c.59; Minhacu'l-Cami, c.1, s.286.

⁴⁰ - Sübhanî, et-Tevessül, er-Rufaî'nin "et-Tavassul İlâ Hakikat'it-Tevessül" adlı eserinin 158. sayfasından naklen.

⁴¹ - Tirmizî, c.5, s.531; Nesaî, c.6, s.169, No:10495.

kör bir adama, rahmet peygamberine nasıl tevessül edeceğini, onu nasıl Allah'a dua edişinin vesilesi kılacağını, onu kendisi için şefaathçi kılmasını nasıl isteyeceğini öğretiyor. Kuşkusuz burada asıl amil/etken, Hz. Peygamber'in şahsıdır, duası değil. Hz. Peygamber'in makamı aracılığıyla Allah'a yönelme ve ona tevessül etme kastediliyor.

2) Atiye el-Avfî, Ebu Said el-Hudrî kanalıyla Peygamberimizin (s.a.a) şöyle buyurduğunu rivayet eder: “Bir kimse namaz kılmak amacıyla evinden çıksa ve ‘Allah’ım! Senden isteyenlerin hakkı için, şu yürüyüşüm hakkı için -ki ben kötülük, azgınlık, riyakârlık veya desinler için evimden çıkmış değilim. Senin gazabından korktuğum ve rızanı arzuladığım için çıktım- istiyorum ki, beni ateşten koruyasın ve benim günahlarımı bağışlayasın. Çünkü senden başka günahları bağışlayan kimse yoktur.’ dese, Allah ona vechini (rızasını) yöneltir ve yetmiş bin melek de onun için mağfiret diler.”⁴²

Bu hadis, salih evliyanın hürmetine, Allah katındaki menzillerine ve yüksek makamlarına tevessül ederek Allah'a yönelmenin, ihtiyacın giderilmesi ve duanın kabul edilmesi için

⁴²- İbn Mace, c.1, s.256.

bunları aracı ve şefaatçi kılmanın caiz olduğuna delâlet ediyor.

3) Enes b. Malik diyor ki: Fatıma bint-i Esed vefat ettiği zaman, Resulullah (s.a.a) yanına geldi ve baş ucuna oturup, “*Allah sana rahmet etsin, ey anamdan sonraki anam!*” dedi. Onun hakkında övücü sözler söyledi ve hırkasının onun için kefen olarak kullanılmasını emretti. Sonra Resulullah, Usame b. Zeyd’i, Eba Eyyub el-Ensari’yi, Ömer b. Hattab’ı ve zenci bir delikanlıyı mezarını kazmaları için çağırdı. Bunlar gelip mezarı kazdılar; lahid kısmına gelince, orayı Resulullah (s.a.a) kendi elleriyle kazdı. Toprağını kendi elleriyle çıkardı. İçini iyice boşalttıktan sonra Resulullah (s.a.a) kabrin içine girdi ve içine uzandı. Sonra şöyle dedi: *Öldüren ve diriltten, daima diri ve ölümsüz olan Allah! Annem Fatıma bint-i Esed’i bağışla. Gireceği yeri geniş kıl. Peygamber’in ve benden önceki peygamberlerin hakkı için!*”⁴³

4) Sevad b. Karib’in Resulullah’la (s.a.a) ilgili olarak şu şiiri yazdığı ve ona şöyle tevessül ettiği rivayet edilir:

“Ben şahidim; Allah’tan başka rab yoktur

⁴³ - Vefau’l-Vefa ve ed-Düreru’s-Seniyye, s.8’den naklen Keşfu’l-İrtiyab, s.312.

Ve sen bütün gaipler için eminsin
Resuller içinde en yakın vesilesin
Allah'a götüren. Ey en cömertlerin,
iyilerin oğlu!
Sana ne geldiyse bize emret, ey elçilerin
en hayırlısı
Kakülü ağartan cinsten ağır da olsa.
Benim için şefaati ol, şefaati sahibi
kimsenin olmadığı günde
Senden başka. Sevad b. Karib için.”⁴⁴

⁴⁴ - ed-Düreru's-Seniyye, s.27; et-Tavassul İlâ
Hakikati't-Teveessül, s.300; Fethu'l-Bari, c.7, s.137.

Müslümanların Hayatında Tevessül

Gerek Resulullah'ın (s.a.a) sağlığında ve gerekse vefatından sonra, Müslümanların geleneği, Resulullah'a (s.a.a) ve Allah'ın velilerine tevessül etmek, onların Allah katındaki yüksek makamlarından şefa'at dilemek şeklinde belirginleşmişti. Aşağıda bu geleneğin birkaç örneğini vereceğiz:

a) Resulullah (s.a.a) vefat edince Ebu Bekir şöyle der: “Ey Muhammed! Bizi Rabbinin yanında an. Bizi aklından çıkarma.”⁴⁵

b) Hafız Ebu Abdullah Muhammed b. Musa en-Nu'manî, “Misbahu'z-Zallam” adlı eserinde şöyle der: Hafız Ebu Said es-Sem'anî, Ali b. Ebu Talib'den aktardığı sözler arasında şunu da rivayet etti: “Resulullah'ı (s.a.a) defnettikten üç gün sonra, bir bedevî yanımıza geldi. Kendini Resulullah'ın (s.a.a) kabrinin

⁴⁵ - ed-Düreru's-Seniyye Fi'r-Reddi Ale'l-Vahhabiyye, s.36.

üzerine attı ve kabrin toprağını üstüne başına saçtı. Sonra şöyle dedi: ‘Ya Resulallah! Sen söyledin, biz senin sözlerini dinledik. Sen Allah’tan öğrendin, biz de senden öğrendik. Sana indirilen ayetlerden biri de şudur: **‘Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah’tan bağışlanmayı dileseler...’** Ben kendime zulmettim ve benim için mağfiret dileyeyim diye sana geldim.’ Kabirden şöyle seslenildi: *Allah seni bağışladı..”* (Vefau’l-Vefa, es-Semhudî, 2/1361)

c) Resulullah (s.a.a) bir adama, Allah’tan dilekte bulunmasını, sonra Peygamber’e hitap edip ona tevessül etmesini, ardından Allah’tan Peygamber’in şefaatinin kabul etmesini dilemesini öğretmişti: *“Allah’ım! Senden istiyorum ve senin Peygamber’in, rahmet peygamberine tevessül ediyorum. Ey Muhammed! Rabbimin benim ihtiyacımı gidermesi için sana tevessül ediyorum. Allah’ım! Onu benim şefaatchim kıl.”*⁴⁶

d) Sahih-i Buharî’de belirtildiğine göre, Ömer b. Hattab yağmur yağmadığı kuraklık zamanlarında Abbas b. Abdulmuttalib’e (r.a) tevessül eder ve şöyle derdi: “Allah’ım! Biz

⁴⁶ - Mecmuatu’r-Resail ve’l-Mesail, İbn Teymiyye, c.1, s.18.

geçmişte Peygamberimize (s.a.a) teveşül ederdik ve sen bize yağmur yağdırırdın. Şimdi de Peygamberimizin (s.a.a) amcasına teveşül ediyoruz, bizim için yağmur yağdır.” Bunun ardından yağmur yağardı.⁴⁷

e) Abbasî halifelerinden Mansur, Malik b. Enes'ten (Malikî mezhebinin imamı) Resulullah'ı ziyaret etmenin ve ona teveşül etmenin şeklini kendisine öğretmesini ister ve Malik'e şöyle der:

“Ey Ebu Abdullah! Kibleye mi dönüp dua edeyim, yoksa Resulullah'a mı?” Malik ona şu cevabı verir: “Niçin yüzünü ondan çevireceksin ki? O, kıyamete kadar senin ve baban Adem'in vesilesi değil mi? Bilâkis ona dön ve onun şefaatinde iste ki, Allah onun senin hakkındaki şefaatinde kabul etsin. Unutma ki Allah şöyle buyurmuştur: **Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman...**”⁴⁸

f) İmam Şafî'nin, Resulullah'ın (s.a.a) Ehlibeyti'ne teveşül ettiği şiirinde şu iki beyit yer alır:

“Âl-i Nebi sebebidir benim
Allah'a götüren vesilemdir benim.
Onlar aracılığıyla yarın verilsin umarım

⁴⁷ - Buharî, Salâtu'l-İstiska, c.2, s.32, No: 947.

⁴⁸ - Vefau'l-Vefa, es-Semhudî, c.2, s.1376.

Sağımdan amel defterim benim.”⁴⁹

Yukarıda sözünü ettiğimiz tarihsel kanıtlar, belgeler ve tanıklardan hareketle şunu söylemek mümkündür: Peygamberler ve Allah’ın salih kulları meşru vesilelerdir ve yüce Allah şu ayette onları kastetmiştir: **“Ey iman edenler! Allah’tan korkun. Ona yaklaşmaya vesile arayın.”**⁵⁰ Burada vesile, müstehap amelleri de kapsar, sadece farzları eda etmek ve haramlardan kaçınmakla sınırlandırılmaz.

⁴⁹ - es-Savaiku’l-Muhrika, c.274.

⁵⁰ - Mâide, 35.

Ehlibeyt'e Göre Tevessül

Ehlibeyt İmamları (a.s), Kur'ân'a, Allah'ın velilerine vb. tevessül edilmesini çok teşvik etmişlerdir. İmamiyye mezhebinin temel kaynaklarına, hadis kitaplarına ve onların dua kitaplarına bakanlar, bu meselenin gayet açık bir şekilde ifade edildiğini, en küçük bir kuşkuyla yer bırakılmadığını görecektir. Aşağıda buna ilişkin birkaç örnek sunacağız:

a) Hâris b. Muğire rivayet şöyle eder: Ebu Abdullah'ın (a.s) şöyle dediğini duydum: *“Dikkat edin! İçinizden birisi Rabbinden dünyevî ihtiyaçlarla ilgili bir şey istediği zaman, söze Allah'ı övmekle, O'na hamt etmekle, ardından Peygamber'ine (s.a.a) salât getirmekle başlasın. Sonra Allah'tan ihtiyacını istesin.”*⁵¹

b) İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle rivayet edilir: Cabir el-Ensarî dedi ki: Resulullah'a (s.a.a) şöyle dedim: “Ali b. Ebu

⁵¹ - Biharul-Envar, c.93, Kitabu'z-Zikr ve'd-Dua, bab: 17, c.19.

Talib hakkında ne buyurursunuz?” Dedi ki: “*O benim kendimdir.*” Dedim ki: “Hasan ve Hüseyin hakkında ne dersiniz?” Buyurdu ki: “*Onlar benim canımdır. Anaları Fatıma benim kızımdır. Ona kötülük eden, bana da kötülük etmiş olur. Onu sevindiren beni de sevindirmiş olur. Allah’ı şahit tutarım ki, onlara savaş açanlarla ben de savaş hâlindeyim, onlarla barışanlarla ben de barış hâlindeyim. Ey Cabir! Allah’a dua ettiğinde, duanın kabul edilmesini istiyorsan, Allah’ı o isimlerle çağır. Çünkü bunlar, Allah katında en sevimli olan isimlerdir.*”

c) Peygamberimizden (s.a.a) şöyle rivayet edilmiştir:

“*Allah’ım! Muhammed ve Muhammed’in Ehlibeyti vasıtasıyla sana yöneliyorum. Onlarla sana yaklaşıyorum. İhtiyaçlarımızın aracıları olarak onları öne sürüyorum.*”⁵²

d) Emirü’l-Müminin İmam Ali (a.s) şöyle dua ederdi:

“*...Muhammed’in ve Âl-i Muhammed’in sendeki hakları için ve senin onlar üzerindeki büyük hakkın için, onlara salât etmeni diliyorum. Ki sen buna lâyıksın. Geçmişteki mümin kullarından dileyenlere verdiklerinden daha üstün olanını, geride kalan müminlere*

⁵²- Biharu’l-Envar, c.94, bab: 28.

vereceğinden daha üstün olanını bana vermeni diliyorum.”⁵³

e) İmam Hüseyin (a.s) Arafat'ta yaptığı duada şunları söylüyor:

*“...Allah'ım! Şu farz kıldığın ve şanını yücelttiğin akşamda, nebin, resulün ve bütün mahlukat içinde seçtiğin Muhammed aracılığıyla sana yöneliyoruz...”*⁵⁴

f) İmam Zeynelabidin (a.s) ramazan ayının gelişi münasebetiyle dua ederken şunları söylüyor:

*“...Allah'ım! Bu ayın hakkı için, bu ayda -başından sonuna kadar- sana ibadet eden, mukarreb meleklerin, gönderdiğin peygamberlerin ve kendine has kullar kıldığın salihlerin hakkı için...”*⁵⁵

⁵³ - es-Sahifetu'l-Aleviyye, es-Semahicî, s.51.

⁵⁴ - İkbali'l-A'mal, İbn Tavus, c.2, s.85.

⁵⁵ - es-Sahifetu's-Seccadiyye, Dua No: 44

Teveşsölün Caiz Olmadığını Savunanların Ortaya Attığı Eleştiriler

Bazılarına göre, ölü bir kimseye teveşsöl etmek mümkün değildir. Böyle bir davranış aklen çirkindir, hoş karşılanmaz. Çünkü ölü bir kimsenin, kendisine teveşsöl edene cevap vermesi mümkün değildir. Böyleyken ölü birine teveşsöl etmek, yok olan bir şeye hitap etmek gibidir.⁵⁶

Hiç kuşkusuz bu iddia, reddedilmeye mahkûmdur ve Kur'ân'a da aykırıdır. Ölümün yok olmak anlamına gelmediğini vurgulayan birkaç ayeti aşağıya alıyoruz:

1) **“...Orada sabah-akşam kendilerine ait rızkları vardır.”⁵⁷**

Bu ve benzeri ayetler, müminler hakkında nazil olmuşlar ve onlara dünya ve ahirette gösterilen itinaya dikkat çekmektedirler.

2) Bundan daha da açık ve vurgulayıcı olanı şu ayettir: **“Onlar sabah-akşam o ateşe**

⁵⁶ - bk. İbn Teymiyye, Minhac'üs-Sünne.

⁵⁷ - Meryem, 62.

sokulurlar. Kıyametin kopacağı günde, ‘Firavun ailesini azabın en çetinine sokun.’ denilecek!”⁵⁸

Bu ayette yüce Allah, günahkârların ve kâfirlerin berzah hayatında görecekları azabı açıklıyor. Bu da onların ölümden sonra ve kıyametten önce yaşadıklarının kanıtıdır. Çünkü onların sabah-akşam ateşe arz edilişlerinden sonra kıyametin kopuşundan bahsediliyor. Ölümün yok oluş olmadığı, bilâkis hayat olduğu kesinleşince, geriye şu soru kalıyor: Bir ölüyle iletişim kurmak mümkün müdür, değil midir? Berzah hayatı, dünyadakilerin ölümlerle iletişim kurmalarına engel teşkil eden bir özelliktedir, denebilir mi?

Bu sorunun cevabı şudur: Peygamberimizin (s.a.a) sünneti kapsamında bize aktarılan kanıtlara ek olarak Kur’ân’da da dünyada yaşayan bir kimsenin berzah âleminde yaşayan bir kimseyle iletişim kurabileceğine ilişkin açık ifadeler vardır. Aşağıdaki ayetleri buna örnek verebiliriz:

1) Salih Peygamber (a.s) kavmini Allah’a ibadet etmeye davet eder, mucize olarak kendisine verilen deveye bir kötülük etmemelerini ister. Fakat onlar deveyi

⁵⁸- Mü’min, 64.

boğazlarlar, Rablerinin emrine baş kaldırırlar. Bundan sonrasını yüce Allah şöyle anlatıyor:

“Bunun üzerine onları o gürültülü sarsıntı yakaladı da yurtlarında diz üstü donakaldılar. Salih o zaman onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: Ey kavmim! Andolsun ki, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz.”⁵⁹

Burada yüce Allah, o korkunç titreşimli sesin sonucu Salih Peygamber’in (a.s) ümmetinin kesin bir şekilde helâk olduklarını, evlerinde diz üstü çöküp donakaldıklarını belirtiyor. Bunun ardından, Salih Peygamber’in (a.s) onlardan yüz çevirdiğini, sonra onlara şöyle hitap ettiğini vurguluyor: **“Andolsun ki, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz.”**

Salih Peygamber (a.s), kavminin helâk olmasından, ölmelerinden sonra onlara bu hitabı yöneltiyor. Bunun kanıtı da **“onlardan yüz çevirdi...”** ifadesinin orijinalinin başındaki “fa” harfidir. Bu harf, hitabın, kavmin helâk olmasından sonra gerçekleştiğini ifade etmeye dönüktür.

⁵⁹- A'râf, 78-79.

2) Şuayb Peygamber (a.s) de kavminin helâk olmasından sonra onlara şöyle hitap etmiştir: **“Şuayb onlardan yüz çevirdi ve dedi ki: Ey kavmim! Ben size Rabbimin gönderdiği gerçekleri duyurdum ve size öğüt verdim. Artık kâfir bir kavme nasıl acırım!”**⁶⁰

Şuayb Peygamber'in (a.s) kavmine bu şekilde hitap etmesi, onların helâk olmalarından sonra gerçekleşmiştir. Bu da onlarla iletişim kurmanın mümkün olduğunun kanıtıdır. Eğer o korkunç titreşimli sestem sonra helâk olanlar yani ölmüş olanlar öldükten sonra Salih ve Şuayb peygamberlerin (a.s) hitaplarını duymasalardı, bu iki peygamberin, kavimlerine bu şekilde hitap etmelerinin ne anlamı olabilirdi?

Bu, söz konusu peygamberlerin teessüflerini ve üzüntülerini ifade etmeye dönük hitaplardır, şeklinde tefsir edilemez. Çünkü böyle bir tefsir, ayetlerin zahirine aykırıdır. Tefsir ilminin temel prensipleri açısından da doğru olmaz.

Ruhlarla irtibat kurmanın mümkün olduğunu ifade eden hadislerden ise birkaçını aşağıya alıyoruz:

⁶⁰- A'râf, 93.

1) Rivayet edilir ki, Peygamberimiz (s.a.a) Bedir kuyularının başında durur ve savaşta öldürölüp de cesetleri bu kuyulara atılan müşriklerle hitap eder.

Enes b. Malik'ten şöyle rivayet edilir: Peygamberimizin (s.a.a) ashabı, onun gecenin bir yarısında şöyle dediğini duydular: “*Ey kuyu halkı! Ey Utbe b. Rebia! Ey Şeybe b. Rebia! Ey Ümeyye b. Halef! Ey Ebu Cehil b. Hakem!* -Kuyulara atılan müşriklerin adlarını birer birer sayar- *Rabbimin size vaat ettiğinin hak olduğunu gördünüz mü? Ben Rabbimin bana vaat ettiğinin hak olduğunu gördüm!*” Bunun üzerine Müslümanlar dediler ki: “Ya Resulallah! Ölümlere mi sesleniyorsun?” Buyurdu ki: “*Siz benim sözlerimi onlardan daha iyi duyuyor değilsiniz. Şu kadarı var ki, onlar bana cevap veremezler.*”⁶¹

2) Değişik mezheplere mensup olsalar da bütün Müslümanlar namazlarının sonunda “es-Selâmu aleyke eyyuhe’n-Nebiyyu ve rahmetullahi ve berekatuh=Selâm senin üzerine olsun ey Peygamber! Allah’ın rahmeti ve bereketi de.” diyerek Hz. Peygamber’e (s.a.a) selâm verirler. Peygamberimizin (s.a.a) bu yöndeki sünneti onun hayatında yürürlükte olduğu gibi, onun vefatından sonra da devam

⁶¹ - Buharî, c.5, s.76; İbn Hişam, c.2, s. 639.

etmiştir. Bu demektir ki, Peygamber’le (s.a.a) ilişkimiz hiçbir zaman kesintiye uğramamıştır.

Namazlarda Hz. Peygamber’e verdiğimiz bu selâm, onun ruhuyla irtibat kurmamızın mümkün olduğunu, daha doğrusu böyle bir irtibatın kesin olarak gerçekleştiğini göstermektedir.

3) Hz. Peygamber’in (s.a.a) şöyle buyurduğu rivayet edilir:

*“Benim vefatımdan sonra kim beni ziyaret eder ve bana selâm verirse, onun selâmını on kere alırım. On melek de onu ziyaret edip, ona selâm verirler. Bir kimse bir evde bana selâm verirse, Allah, onun selâmını alayım diye ruhumu bana iade eder.”*⁶²

4) Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

*“Ölümden sonra beni ziyaret eden kimse, hayattayken beni ziyaret etmiş gibi olur.”*⁶³

Berzah âleminde yaşayan bir insanla iletişim kurmak mümkün olduğuna göre, acaba böyle birinden bir şey istemek, bir ihtiyacın giderilmesi hususunda ona tevessül etmek caiz olur mu? Yoksa “**...İş tamamen Allah’a**

⁶²- Ebu Davud, c.2, s.218; Kenzu’l-Ummal, c.10, s.38; es-Sebkî, Tabakatu’ş-Şafiiyye, c.3, s. 406-408.

⁶³- Kenzu’l-Ummal, c.5, s.135, No: 12372.

aittir...”⁶⁴ ayetinden hareketle, berzah âleminde yaşayanlara teveessül etmenin şirk olduğunu mu söylemek gerekir?

Bunun cevabı şudur: Evet, bütün iş, bütün emir Allah’a aittir, O’nun iradesine bağlıdır ve O’nun rızası doğrultusunda işler gerçekleşir, olaylar meydana gelir. Ancak, bununla, peygamberlerin ve velilerin dünya ve ahirette, Allah’ın izin ile, şefaate edecek olmaları arasında bir çelişki yoktur. Nitekim İsa Peygamber (a.s) de Allah’ın izniyle kuş yaratmış, ölüleri diriltmiş ve hastalara şifa vermiştir.

Varlıklar, sebep-sonuç yasasına tâbi oldukları için Musa’nın (a.s) şöyle dediğini görüyoruz: **“O, benim asamdır, dedi, ona dayanırım, onunla davarlarımı yaprak silkelerim; benim ona başkaca ihtiyaçlarım da vardır.”**⁶⁵

Görüldüğü gibi, masum olmalarına rağmen peygamberler Allah’tan başkasından yardım ve destek istemişler. Hatta yüce Allah, Peygamberimiz (s.a.a) ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: **“Ey Peygamber! Sana, Allah ve sana uyan müminler yeter.”**⁶⁶

⁶⁴ - Âl-i İmrân, 154.

⁶⁵ - Tâhâ, 18.

⁶⁶ - Enfâl, 64.

Ayetin zahiri, Hz. Peygamber'in (s.a.a) Allah'tan ve müminlerden destek görmesini ifade ediyor. Tıpkı İsa Peygamber'in (a.s) havarilerden yardım ve destek istemesi gibi: **"...Allah yolunda bana yardımcı olacaklar kimlerdir?"**⁶⁷ Ve tıpkı Musa Peygamber'in (a.s) kardeşi Harun'un kendisine yardımcı olmasını istemesi gibi. Musa'nın (a.s) bu isteğine yüce Allah şu karşılığı vermiştir: **"Seni kardeşinle destekleyeceğiz."**⁶⁸

Ayrıca, yüce Allah'ın da kullarının dinine yardımcı olmalarını istediğini görüyoruz: **"Eğer siz Allah'a yardım ederseniz, O da size yardım eder."**⁶⁹ **"...Barındıran ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır."**⁷⁰

Allah'tan başkasından yardım istemenin ve ona tevessül etmenin, Allah'ın izni ve iradesine bağlı olmak ve de O'nun izninden ve iradesinden bağımsız olmamak şartıyla caiz olduğunu itiraf etmemiz durumunda, ilk olarak şu gerçek açıklık kazanır ki: Tevessül şirk değildir. Çünkü şirk istisnasız batıl ve çirkindir. Alkıl ve din onu yasaklamıştır.

⁶⁷ - Âl-i İmrân, 52.

⁶⁸ - Kasas, 35; bk. Seyyid Muhammed Kazvinî, el-Berâhînu'l-Celile, s. 42

⁶⁹ - Muhammed, 7.

⁷⁰ - Enfâl, 74.

Böyle olduğuna göre şirk olan bir şeyin bazı kısımlarına caizdir demek anlamsızdır Başka bir ifadeyle teveessül şirk ise ya bütünüyle kabul edilmeli veya bütünüyle reddedilmelidir. Kaldı ki sahabeler, Hz. Peygamber'in (s.a.a) sağlığında ve ölümünden sonra, ona teveessül etmeyi kabul etmişlerdir.

Ölümlerinden Sonra Peygamberlere Ve Salihlere Tevessül Etmek

Müslümanların, Peygamberimizin (s.a.a) vefatından sonra ona tevessül ettiklerinin örnekleri:

1) Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde şu rivayet yer alır:

“Allah'ım! Senden isteyenlerin hakkı için, şu yürüyüşüm hakkı için -ki ben kötülük, azgınlık, riyakârlık veya desinler için evimden çıkmış değilim. Senin gazabından korktuğum ve rızanı arzuladığım için çıktım- istiyorum ki, beni ateşten koruyasın ve benim günahlarımı bağışlayasın. Çünkü senden başka günahları bağışlayan kimse yoktur.”⁷¹

Bu hadis, salihlerin dualarına değil, bizzat kendilerine tevessül etmenin caiz olduğunu açık bir şekilde gösteriyor. Çünkü bu sözcük, Âdem Peygamber'den (a.s) dilekte bulunan kişinin zamanına kadarki bütün isteyenleri

⁷¹- Müsned, Ahmed, c.3, s.21; İbn Mace, c.1, s.356.

kapsayan genel bir ifadedir. Hatta melekleri ve cinlerden mümin olanları da kapsar. Hadisi, günümüzde istekte bulunanlarla veya yaşayan kimselerle sınırlandırmayı gerektiren bir kanıt yoktur. Hadisi bu genel çerçeveden çıkaracak bir kanıt da söz konusu değildir.⁷²

2) İbn Mace ve Tirmizî’de şöyle deniyor:

“Allah’ım! Rahmet peygamberi Muhammed vasıtasıyla senden istiyorum ve sana yöneliyorum. Ey Muhammed! Şu ihtiyacımı gidersin diye senin vasıtanla Rabbime yöneldim. Allah’ım! Onu benim için şefaathçi kıl.”⁷³

Bu, Müslümanların, vefatından sonra Hz. Peygamber’e (s.a.a) tevessül ederken okudukları bir duadır.

İbn Teymiyye’nin Bu Duaya İlişkin Yorumu

İbn Teymiyye ve onun takipçileri olan Selefilere ve Vahhabîler, ölümünden sonra peygamberlere ve salih kimselere tevessül etme düşüncesine karşı çıkmışlardır. İbn

⁷²- Saib Abdulhamid, ez-Ziyare ve’t-Tevessül, s.142.

⁷³- İbn Mace, c.1, s.144, No: 1385; Ahmed, Müsned, c.4, s.138, No: 16789; Hâkim Nişaburî, el-Müstedrek, c.1, s.313; Suyutî, el-Cami’us-Sağir, s.59; Minhacu’l-Cami, c.1, s. 286.

Teymiyye'ye göre, ölülere teveessül etmek caiz değildir. Önce İbn Teymiyye'nin konuyla ilgili görüşlerine yer vereceğiz, ardından bunun tartışmasını yapacağız:

“Teveessülde mahluka dua etmek, mahluktan yardım istemek diye bir şey söz konusu değildir. Bilâkis teveessül de Allah'a dua etmek ve O'ndan yardım istemekten ibarettir. Ancak Peygamber'in veya salih kimsenin makamına teveessül edip onun vasıtasıyla istekte bulunmak söz konusudur. Nitekim Sünen-i İbn Mace'de Peygamberimizin (s.a.a) namaza gitmek üzere evinden çıkan kimsenin duasına ilişkin olarak şöyle buyurduğu belirtilmiştir: *'Allah'ım! Senden isteyenlerin hakkı için senden istiyorum...'* Bu hadiste, isteyenlerin hakkı için istekte bulunmaktan söz ediliyor. Yüce Allah da bunu kendi üzerine bir hak olarak ön görmüştür... Bir grup şu görüştedir: Bundan, vefatından veya hazır olmayışından sonra da Peygamber'e ve salih bir insana teveessül etmenin caiz olduğu anlaşılmaz; bilâkis, hayatta ve hazır olması durumunda ona teveessül etmenin caiz olması sonucu çıkar.”

İbn Teymiyye bu son görüşü desteklemek maksadıyla şunları söylüyor: “Peygamber'e teveessül etmelerinin anlamı, onun kendileri için dua etmesini istemeleridir. Peygamber

onlar için dua etmiş, kendileri de Peygamber’le birlikte dua etmişlerdir. Yani Peygamber’in şefaatine ve duasına tevessül etmişlerdir...”

İbn-i Teymiyye buna örnek olarak bedevî bir Arap’ın şu sözlerini gösterir: “Ya Resulallah! Malım yok oldu. Yollar da kesildi. Allah’a dua et, malımızı bizim için korusun.”

Devamla şunları söylüyor: “İşte sahabîler, yağmur yağması ve başka hususlarda bu şekilde Hz. Peygamber’e tevessül ederlerdi. Nitekim Peygamberimiz (s.a.a) vefat ettikten sonra Abbas’a (r.a) tevessül etmeye başladılar. Muaviye b. Ebu Süfyan da Yezid b. Esved el-Cereşî’ye tevessül etmiş ve şöyle demiştir: “Allah’ım! En hayırlımızı senin katında şefaâtçimiz kılıyoruz. Ey Yezid! Ellerini Allah’a aç...”

Sonra İbn-i Teymiyye sözlerini şöyle tamamlıyor: “Hiçbir âlim, ölümünden sonra veya hazır olmadığı bir ortamda, yağmurun yağması vb. bir hususta Peygamber’e ve salih bir kimseye tevessül etmenin meşru olduğunu söylememiştir. Yağmurun yağması ve yardım talebi ya da başka bir konuda ölmüş peygambere veya salih bir kimseye tevessül

etmenin müstehap olduğunu söyleyen olmamıştır. Dua ise, ibadetin özüdür.”⁷⁴

Bu değerlendirmede bazı gerçeklerin karıştırıldığı, çarpıtma yönüne gidildiği, büyük çelişkilere düşüldüğü gayet açıktır. Tezimizin doğruluğuna ilişkin kanıtları sunmadan önce, sözünü ettiğimiz bu olumsuzlukları ortaya koymaya çalışalım.

1- Öncelikle Hz. Peygamber’e (s.a.a) teveşül etme ile, makama teveşül etme birbirine karıştırılmıştır. Çünkü, “Ey Muhammed! Ey Resulallah! Senin aracılığıyla Allah’a yöneliyorum.” demekle, “Allah’ım! Senden isteyenlerin hakkı için...” veya “Allah’ım! Muhammed (s.a.a) hakkı için...” demek arasında fark vardır. Birincisi, Hz. Muhammed’in (s.a.a) kendisi aracılığıyla yönelmek, ona teveşül etmek; ikincisi ise, onun hakkı, makamı ve hürmeti aracılığıyla yönelmek, onlara teveşül etmektir. Peygamberlere ve salih insanlara teveşül etmenin bu iki türü, bu kısmın kapsamına girmektedir. Ama İbn Teymiyye teveşülün ilk türünü, ikinci türü esasında yorumluyor. Ki bu, doğru bir yorum değildir.

⁷⁴ - Ziyaretu’l-Kubûr ve’l-İstincad bi’l-Mekbûr, s.38-43.

2- Önceki örnekte olduğu gibi, burada da Peygamber aracılığıyla Allah'a yönelmekle, Peygamber'den dua etmeyi talep etmeyi birbirine karıştırıyor. Bu ikisi arasındaki fark ise açıktır. İbn Teymiyye'nin bunu bilinçli bir çarpıtma olarak yaptığından kuşku yok. Bu yüzden İbn Teymiyye bedevî Arap'la ilgili hadisi örnek gösterirken, hadisin bir bölümünü zikrediyor, ama bizim de yukarıda yer verdiğimiz şu bölümünü zikretmiyor: “Ya Resulallah! Allah katında seni şefaatçi kılıyoruz...” Nitekim Peygamberimiz (s.a.a) de bedevînin bu sözlerine karşı çıkmıyor.

3- Âlimlerden konuyla ilgili alıntılar yaparken kendisiyle çelişkiye düşüyor. Sonra duayı, yağmur duası talebi ve başkası şeklinde ikiye ayırma gereğini duyuyor. Bunun da bilinçli bir çarpıtma olduğu açıktır. Çünkü sonunda kendisi de dönüp bütün dua çeşitlerini toplu bir değerlendirmeye tâbi tutuyor ve şöyle diyor: “Ben bunu, ne yağmur duası için, ne yardım talebi, ne de başka bir dua şekli için olumlu görüyorum...”

Önce Peygamberimize, gerek hayatında, gerekse ölümünden sonra tevessül etmenin caiz olduğuna dair âlimlerden alıntı yapıyor, sonra dönüp şöyle diyor: “Hiçbir âlim, Peygamber'in ve salih bir insanın ölümünden sonra ona tevessül etmenin, ondan yağmur

yağması için dua etmesini istemenin caiz olduğunu söylememiştir.” Şimdi biz, onun bu iddiasını çürüten kendisinin de bazısının sahih olduğunu kabul ettiği, bazısını da ispat veya nefy etmediği bazı kanıtlar sunacağız.

Şunu kesin olarak biliyoruz ki, İbn Teymiyye, Peygamber’e (s.a.a) tevessül etmenin yasak olduğuna dair herhangi bir nas elde etmiş değildir. Bu yüzden bazı nasları yorumlanamayacak şekilde yorumlamaya kalkışmıştır. Şimdi onun, sahih olduğundan en küçük bir kuşku duymadığı bazı naslara nasıl sırtını çevirdiğini göreceğiz. Sahih olduğunu bildiği bir kanaldan değerli sahabî Osman b. Huneyf’in, halife Osman b. Affan zamanında insanlara, Peygamber’e (s.a.a) tevessül etmeyi öğrettiğini naklettikten sonra, bu rivayeti seleften aktardığı benzeri haberlerle pekiştiriyor.

İbn Teymiyye diyor ki: “Beyhakî’nin rivayet ettiğine göre, bir adam Osman b. Affan’ın peşine takılmış ve bir ihtiyacının giderilmesini ondan istiyormuş. Osman ise ne adama dönüp bakıyormuş, ne de ihtiyacını gideriyormuş. Bu arada adam yolda Osman b. Huneyf’le karşılaşır ve bu durumu ona şikayet eder. Osman ona şu karşılığı verir: Abdest kabını getir ve abdest al. Ardından mescide gel ve iki rekât namaz kıl. Sonra da şöyle de:

‘Allah’ım! Peygamberimiz, rahmet peygamberi Muhammed aracılığıyla senden istiyorum, sana yöneliyorum. Ya Muhammed! İhtiyacımı karşılasın diye senin aracılığıyla Rabbime yöneliyorum.’ Bunu söyledikten sonra ihtiyaç duyduğun şeyi belirt. Sonra yürü, ben de seninle beraber yürüyeceğim.”

“Adam gidip söylenenleri yapar. Bir süre sonra halife Osman b. Affan’ın yanına gider. Halife’nin kapıcısı gelip adamın elinden tutarak onu Osman’ın yanına götürür. Osman onu yanında halının üzerinde oturtur ve ‘Söyle bakalım, nedir ihtiyacın?’ der. Adam ihtiyacını söyler, Osman da onun ihtiyacını karşılar.”

“Adam Halife’nin yanından çıkarken yolda Osman b. Huneyf’le karşılaşır. Der ki: ‘Allah seni hayırla ödüllendirsin. Ne yüzüme bakıyordu, ne de ihtiyacımın ne olduğunu soruyordu. Ta ki sen onunla konuşana kadar.’ Osman b. Huneyf ise şöyle der: ‘Ben onunla konuşmadım. Ama Resulullah’tan (s.a.a) duymuştum. Bir gün yanına bir kör geldi ve gözlerinin kör olmasından şikâyetçi oldu. Resulullah (s.a.v) ona, ‘İstersen sabret.’ dedi...’ Sonra daha önce zikrettiğimiz hadisi aktarır.”

“Beyhakî devamla şöyle der: -Konuşan İbn Teymiyye’dır.- Bu hadisi Ahmed b. Şebib b. Said babasından uzunca rivayet etmiştir.

Ayrıca İşam ed-Destavî de Ebu Uname b. Sehl'den, o da Osman b. Huneyf'ten rivayet etmiştir.”

Ardından İbn Teymiyye bu hadisle ilgili başka rivayet zincirleri de aktarır ve sahih olduğunu belirtir. Sonra da şunları söyler:

“Bu hususla ilgili bir rivayet selef ulemasından da aktarılmıştır. Örneğin İbn Ebi'd-Dünya *Mecani'd-Dua* adlı eserinde kendi rivayet zinciriyle şunları aktarır: Bir adam Abdülmelik b. Said b. Ebhur'un yanına geldi. İbn Ebhur adamın karnını muayene etti ve 'Sende tedavisi olmayan bir hastalık var.' dedi. 'Nedir bu hastalık?' dedi. 'Hastalığım adı ed-Dubeyle (öldürücü karın tümörü)dir.' dedi. Adamın rengi değişti ve şöyle dedi: 'Allah. Allah. Allah. O, benim Rabbimdir. O'na hiçbir şeyi ortak koşmam. Allah'ım! Peygamber'in, rahmet peygamberi Muhammed (s.a.a) aracılığıyla sana yöneliyorum. Ya Muhammed! Senin aracılığınla senin ve benim rabbime yöneliyorum. Benim hastalığımın dolayısı bana merhamet etsin.' Adam bir daha karnını muayene etti ve 'İyileştin, sende hastalık yok.' dedi.”

İbn Teymiyye sözlerine şöyle devam ediyor: “Bu ve benzeri dualarla selefin dua ettiği rivayet edilmiştir. *Mensik'ul-Mervezî*'de Ahmed b. Hanbel'in dua ederken Hz.

Peygamber'e (s.a.v) teveessül ettiği rivayet edilir.”⁷⁵

Böylece görüşünün yanlış olduğuna, “Seleften hiç kimsenin, Peygamberimizin (s.a.a) ölümünden sonra ona teveessül ettikleri nakledilmiş değildir.” şeklindeki sözlerinin batıl olduğuna kendisi tanıklık etmiş oluyor. Ki et-Teveessül ve'l-Vesile adlı kitabını da bu temelsiz iddiasına dayandırıyor.⁷⁶

Bu da, İbn Teymiyye'nin görüşleri hususunda herhangi bir temele dayanmadığını ortaya koyuyor. Sadece kanıtlarca batıl olduğu ispat edilmiş bulunan görüşlerinde ısrar ediyor, o kadar.

Oysa konuyla ilgili olarak seleften aktarılan rivayetler bundan çok daha fazladır. Selef döneminde insanlar, yalnızca Peygamberimizin (s.a.a) vefatından sonra ona teveessül etmekle kalmamışlar, salih olduğuna, Allah katında bir makama ve şefa'at etme yetkisine sahip olduğuna inandıkları kişilere de teveessül etmişlerdir.⁷⁷

⁷⁵ - et-Teveessül ve'l-Vesile, s. 97-98, 101-103.

⁷⁶ - et-Teveessül ve'l-Vesile, s.18.

⁷⁷ - Saib Abdulhamid, ez-Ziyare ve't-Teveessül, s.148-152, Merkez'ur-Risale basımı.

Bahsimizin Özeti

Özetleyecek olursak, ölüm yok olmak demek değildir. Berzah âlemiyle iletişim kurmak, fiilen gerçekleşmektedir. Eskiden olduğu gibi, günümüzde de ve her zaman Müslümanlar ölü veya diri peygamberlere ve velilere tevessül etmişlerdir. Bu hususta peygamber ve velilerin, kendileriyle duaları arasında bir fark gözetmemişlerdir. Böylece tevessülün caiz olduğunu söyleyenlerin görüşlerinin doğruluğu ve bunun haram ve yasak olduğunu söyleyenlerin görüşlerinin de yanlışlığı ortaya çıkmış oluyor.

Bunun yanında söylememiz gerekir ki, kulun Allah'a yaklaşmak için başvurduğu vesileler, heva ve hevesle belirlenecek bir husus değildir. Bunun belirlenmesi ve sınırlarının tayin edilmesi şeriatın ve kesin aklın kapsamına girer.

Şeriatın temel kaynakları ve akli deliller titizlikle araştırıldığı zaman, bu vesilelerin neler ve kimler olduğu anlaşılır. Şeriat ve aklın onaylamadığı bütün vesileler bidattir, batıldır.